

ຊຸດໜັງສືສະຕິປັນຍາພາກຕາເວັນອອກ

东方智慧丛书

ບັນນາທິການໃຫຍ່: Tang Wenhui Liu Zhiqiang

主编: 汤文辉 刘志强

ທີ່ປຶກສາທາງວິຊາການ: Zhang Baoquan

学术顾问: 张葆全

ພາສາຈີນ-ລາວ

汉老对照

ຄຳພີຫຼຸນຢູສະບັບຄັດຈ້ອນ

论语选译

ຜູ້ຮຽບຮຽງພາສາຈີນ: Yu Jingsong

中文整理: 虞劲松

ຜູ້ກວດແກ້ພາສາຈີນ: Zhang Baoquan

中文审读: 张葆全

ຜູ້ແປ: Tao Hong

翻译: 陶红

ຜູ້ກວດແກ້ພາສາລາວ: Lammai PHIPHAKHAVONG

老挝语审读: 郎迈·丕帕卡冯

ພາບປະກອບ: Lan Xuehui Zheng Zhenming

绘图: 蓝学会 郑振铭

GUANGXI NORMAL UNIVERSITY PRESS

广西师范大学出版社

ຊຸດໜັງສືສະຕິບັນຍາພາກຕາເວັນອອກ

东方智慧丛书

ບັນນາທິການໃຫຍ່: Tang Wenhui Liu Zhiqiang

主编: 汤文辉 刘志强

ທີ່ປຶກສາທາງວິຊາການ: Zhang Baoquan

学术顾问: 张葆全

ພາສາຈີນ-ລາວ

汉老对照

ຄຳພີຫຼຸນຢູສະບັບຄັດຈ້ອນ

论语选译

ຜູ້ຮຽບຮຽງພາສາຈີນ: Yu Jingsong

中文整理: 虞劲松

ຜູ້ກວດແກ້ພາສາຈີນ: Zhang Baoquan

中文审读: 张葆全

ຜູ້ແປ: Tao Hong

翻译: 陶红

ຜູ້ກວດແກ້ພາສາລາວ: Lammai PHIPHAKHAVONG

老挝语审读: 郎迈·丕帕卡冯

ພາບປະກອບ: Lan Xuehui Zheng Zhenming

绘图: 蓝学会 郑振铭

· 桂林· 漓江出版社 ·

GUANGXI NORMAL UNIVERSITY PRESS

广西师范大学出版社

© 2015 by Guangxi Normal University Press.

All rights reserved.

图书在版编目(CIP)数据

论语选译: 汉老对照 / 虞劲松整理; 陶红译; 蓝学会, 郑振铭绘. —桂林: 广西师范大学出版社, 2015.8

(东方智慧丛书 / 汤文辉等主编)

ISBN 978-7-5495-7138-3

I. ①论… II. ①虞…②陶…③蓝…④郑…
III. ①儒家②《论语》—译文—汉语、老挝语
IV. ①B222.24

中国版本图书馆 CIP 数据核字 (2015) 第 192061 号

广西师范大学出版社出版发行

(广西桂林市中华路 22 号 邮政编码: 541001)
网址: <http://www.bbtpress.com>

出版人: 何林夏

全国新华书店经销

桂林广大印务有限责任公司印刷

(桂林市临桂县秧塘工业园西城大道北侧广西师范大学出版社集团有限公司创意产业园 邮政编码: 541100)

开本: 880 mm × 1 240 mm 1/32

印张: 10.75 字数: 185 千字 图: 50 幅

2015 年 8 月第 1 版 2015 年 8 月第 1 次印刷

定价: 78.00 元

如发现印装质量问题, 影响阅读, 请与印刷厂联系调换。

总 序

文化交流对人类社会的存在与发展至关重要。季羨林先生曾指出，文化交流是推动人类社会前进的主要动力之一，文化一旦产生，就必然交流，这种交流是任何力量也阻挡不住的。由于文化交流，世界各民族的文化才能互相补充，共同发展，才能形成今天世界上万紫千红的文化繁荣现象。^[1]

中国与东盟国家的文化交流亦然，并且具有得天独厚的优势。首先，中国与东盟许多国家地理相接，山水相连，不少民族之间普遍存在着跨居、通婚现象，这为文化交流奠定了良好的地理与人文基础。其次，古代中国与世界其他国家建立起的“海上丝绸之路”为中国与东盟国家的经济、文化交流创造了有利的交通条件。

中国与东盟诸多使用不同语言文字的民族进行思想与文化对话，自然离不开翻译。翻译活动一般又分为口译和笔译两类。有史记载的

[1]季羨林：《文化的冲突与融合·序》，载张岱年、汤一介等《文化的冲突与融合》，北京大学出版社，1997年，第2页。

中国与东盟之间的口译活动可以追溯至西周时期，但笔译活动则出现在明代，至今已逾五百年的历史。

在过去五百年的历史长河中，东盟国家大量地译介了中国的文化作品，其中不少已经融入到本国的文化中去。中国译介东盟国家的作品也不在少数。以文字为载体的相互译介活动，更利于文化的传承与发展，把中国与东盟国家的文化交流推上了更高的层次。

2013年9月，国务院总理李克强在广西南宁举行的第十届中国—东盟博览会开幕式上发表主旨演讲时指出，中国与东盟携手开创了合作的“黄金十年”。他呼吁中国与东盟百尺竿头更进一步，创造新的“钻石十年”。2013年10月，习近平总书记在周边外交工作座谈会上强调要对外介绍好我国的内外方针政策，讲好中国故事，传播好中国声音，把中国梦同周边各国人民过上美好生活的愿望、同地区发展前景对接起来，让命运共同体意识在周边国家落地生根。于是，把中华文化的经典译介至东盟国家，不仅具有重要的历史意义，同时还蕴含着浓厚的时代气息。

所谓交流，自然包括“迎来送往”，《礼记》有言：“往而不来，非礼也；来而不往，亦非礼也。”中国与东盟国家一样，既翻译和引进外国的优秀文化，同时也把本国文化的精髓部分推介出去。作为中国最具人文思想的出版社之一——广西师范大学出版社构想了《东方智慧》丛书，并付诸实践，不仅是中国翻译学界、人文学界的大事，更是中国与东盟进行良好沟通、增进相互了解的必然选择。广西民族大学作为翻译工作的主要承担方，是国家外语非通用语本科人才培养基地，拥有东盟语言文字的翻译优势。两个单位的合作将能够擦出更多的火花，向东盟国家更好地传播中华文化。

联合国教科文组织的官员认为，“文化交流是新的全球化现象”。^[2]
我们希望顺应这一历史潮流与时代趋势，做一点力所能及的事。

是为序。

刘志强

2015年1月25日

[2] 《联合国教科文组织文化政策与跨文化对话司司长卡特瑞娜·斯泰诺的致辞》，载《世界文化的东亚视角》，北京大学出版社，2004年，第3页。

ການແລກປ່ຽນທາງວັດທະນາທຳມີຄວາມສຳຄັນຢຶ່ງຕໍ່ການດຳລົງຄົງຕົວ ແລະ ການພັດທະນາຂອງສັງຄົມມະນຸດ. ທ່ານຈີ້ຊຽນຫຼິນນັກວັດທະນາທຳມູນເຊື້ອຈີນ ຜູ້ລິຊີລິນາມເຄີຍໄດ້ຊື່ອອກວ່າ: ການແລກປ່ຽນວັດທະນາທຳເປັນໜຶ່ງໃນພະລັງອັນ ສຳຄັນທີ່ຊຸກຍູ້ໃຫ້ສັງຄົມມະນຸດກ້າວໄປໜ້າ, ເມື່ອວັດທະນາທຳກຳເນີດອອກມາ, ແນ່ນອນຈະມີການແລກປ່ຽນ, ການແລກປ່ຽນນີ້ແມ່ນກຳລັງອັນໃດກໍບໍ່ສາມາດ ຂັດຂວາງໄດ້. ເນື່ອງຈາກວ່າມີການແລກປ່ຽນທາງວັດທະນາທຳ, ວັດທະນາທຳ ຂອງບັນດາຊົນຊາດໃນໂລກຈຶ່ງໄດ້ເສີມກັນແລະກັນ ແລະ ພ້ອມກັນພັດທະນາ, ແລ້ວຈຶ່ງມີປາກົດການທາງວັດທະນາທຳອັນຮຸ່ງເຮືອງເຫຼືອງເຫຼື້ອມທີ່ມີຫຼາຍສີຫຼາຍສັນ ອັນງົດງາມໃນໂລກປະຈຸບັນ.^[1]

ແນ່ນອນແລ້ວ, ຈີນ ແລະ ປະເທດອາຊຽນກໍຕ້ອງມີການແລກປ່ຽນທາງ ວັດທະນາທຳທັງໆມີເງື່ອນໄຂທາງສິ່ງແວດລ້ອມທີ່ດີເປັນພິເສດຄື: ກ່ອນອື່ນ, ຈີນ ແລະ ຫຼາຍປະເທດອາຊຽນມີພູມິປະເທດ ແລະ ແມ່ນ້ຳລຳເຊຕິດຈອດກັນ,

[1] ຄັດຈາກ «ການປະທະກັນແລະການຜະສົມຜະສານກັນໃນວັດທະນາທຳ. ຄຳນຳ» ແຕ່ງໂດຍຈີ້ຊຽນຫຼິນ «ການ ປະທະກັນແລະການຜະສົມຜະສານກັນໃນວັດທະນາທຳ» ແຕ່ງໂດຍ ZHANG dainian TANG yijie ສຳ ນັກພິມຈຳໜ່າຍມະຫາວິທະຍາໄລປັກກິ່ງ ປີ 1997 ໜ້າທີ 2

ປາກົດການທີ່ປະຊາຊົນຫຼາຍຊົນເຜົ່າໃນຊາຍແດນຈີນຫຼືຊາຍແດນປະເທດອາຊຽນທີ່ຕິດຕໍ່ກັນນັ້ນ ໄດ້ຂ້າມຊາຍແດນຂອງປະເທດຕົນໄປຕັ້ງພູມລຳເນົາຢູ່ເຂດຊາຍແດນຂອງປະເທດກົງກັນຂ້າມ ແລະ ການແຕ່ງດອງກັນລະຫວ່າງຊົນເຜົ່າໃນປະເທດຈີນ ແລະ ປະເທດອາຊຽນມີຢູ່ທົ່ວໄປ, ອັນໄດ້ສ້າງພື້ນຖານອັນດີງາມທາງພູມິພາກ ແລະ ວັດທະນາທຳສັງຄົມມະນຸດໃນການແລກປ່ຽນທາງວັດທະນາທຳລະຫວ່າງຈີນ ແລະ ປະເທດອາຊຽນ. ນອກຈາກນັ້ນ, "ເສັ້ນທາງແພໄໝທາງທະເລ" ເຊິ່ງແມ່ນປະເທດຈີນໃນສະໄໝບູຮານ ແລະ ບັນດາປະເທດໃນໂລກໄດ້ສ້າງຕັ້ງຂຶ້ນນັ້ນໄດ້ສ້າງເງື່ອນໄຂທາງການຄົມມະນາຄົມອັນດີແກ່ການແລກປ່ຽນທາງເສດຖະກິດ ແລະ ວັດທະນາທຳລະຫວ່າງຈີນ ແລະ ປະເທດອາຊຽນ.

ການສົນທະນາທາງແນວຄິດ ແລະ ວັດທະນາທຳລະຫວ່າງບັນດາຊົນເຜົ່າທີ່ໃຊ້ພາສາ ແລະ ໂຕອັກສອນຕ່າງກັນໃນປະເທດຈີນ ແລະ ປະເທດອາຊຽນແມ່ນປາສະຈາກການແປບໍ່ໄດ້. ທຳມະດາການແປແບ່ງເປັນສອງປະເພດຄື: ແປດ້ວຍປາກເປົ່າ ແລະ ແປດ້ວຍການຂຽນ. ການແປດ້ວຍປາກເປົ່າລະຫວ່າງຈີນ ແລະ ປະເທດອາຊຽນທີ່ໄດ້ບັນທຶກໃນປະຫວັດສາດຈີນແມ່ນເລີ່ມມີຂຶ້ນໃນສະໄໝຊີໂຈ່ວ(ປີ1046-ປີ771ກ່ອນຄ.ສ), ແຕ່ແປດ້ວຍການຂຽນແມ່ນເລີ່ມມີຂຶ້ນໃນລາຊະວົງໝິງ(ປີ1368-ປີ1644 ຄ.ສ), ມາຮອດປະຈຸບັນມີປະຫວັດສາດ 500 ກວ່າປີແລ້ວ.

ໃນໄລຍະ 500 ປີເຊິ່ງເປັນປະຫວັດສາດອັນຍາວນານທີ່ຜ່ານໄປນັ້ນ, ປະເທດອາຊຽນໄດ້ແປແລະ ແນະນຳວັນນະກຳຈີນເປັນຈຳນວນຫຼວງຫຼາຍ, ໃນນັ້ນມີຫຼາຍວັນນະກຳຈີນໄດ້ຜະສົມຜະສານກັນກັບວັດ ທະນາທຳປະເທດອາຊຽນແລ້ວ ແລະ ປະເທດຈີນກໍໄດ້ແປ ແລະ ແນະນຳວັນນະກຳປະເທດອາຊຽນເປັນຈຳນວນບໍ່ໜ້ອຍ. ການແປ ແລະ ແນະນຳດ້ວຍໂຕອັກສອນມີຜົນດີຕໍ່ການສືບທອດ ແລະ ການພັດທະນາວັດທະນາທຳອັນໄດ້ຊຸກຍູ້ໃຫ້ການ ແລກປ່ຽນທາງວັດທະນາທຳລະຫວ່າງຈີນ ແລະ ອາຊຽນຂຶ້ນສູ່ລະດັບສູງກວ່າເກົ່າ.

ໃນເດືອນ 9 ປີ 2013, ໃນເວລາກ່າວຄຳປາໂສກ່ຽວກັບວັດຖຸປະສົງຫຼັກໃນພິທີເປີດສາກງານເອັກສະປິຈິນ-ອາຊຽນຄັ້ງທີສິບ, ທ່ານ ຫຼີເຕີ້ສຽງ ນາຍົກລັດຖະມົນຕີລັດຖະບານຈີນໄດ້ຊີ້ອອກວ່າ ຈີນ ແລະ ອາຊຽນໄດ້ຮ່ວມມືສ້າງ "ສິບປີຄຳ" ໃນການຮ່ວມມືນັ້ນ, ເພີ່ມຮຽກຮ້ອງໃຫ້ຈີນ ແລະ ອາຊຽນເຖິງວ່າການຮ່ວມມືລະຫວ່າງທັງສອງໄດ້ບັນລຸຜົນເຖິງຂັ້ນສູງສຸດແລ້ວກໍຕາມ ແຕ່ກໍຍັງຕ້ອງມານະບາກບັນ

ຕໍ່ໄປເພື່ອສ້າງ "ສິບປີເພັດ" ໃນການຮ່ວມມື. ເດືອນ 10 ປີ 2013 , ໃນງານສຳມະນາວຽກງານການຕ່າງປະເທດຕໍ່ປະເທດອ້ອມແອ້ມ, ທ່ານສີຈິນຜິງ ເລຂາທິການໃຫຍ່ພັກກອມມູນິດຈີນໄດ້ເນັ້ນໜັກໃຫ້ແນະນຳເຂັ້ມທົດ ແລະ ນະໂຍບາຍພາຍໃນ ແລະ ຕ່າງປະເທດຂອງປະເທດຈີນຕໍ່ຕ່າງປະເທດ, ເລົ່ານິທານຈີນ ແລະ ແພ່ກະຈາຍສຽງປະເທດຈີນໃຫ້ດີ, ເອົາຄວາມຝັນຂອງປະເທດຈີນເຊື່ອມຕໍ່ກັນກັບຄວາມປາຖະໜາຂອງປະຊາຊົນໃນບັນດາປະເທດອ້ອມແອ້ມທີ່ຢາກໃຫ້ມີຊີວິດການເປັນຢູ່ອັນຜາສຸກ ແລະ ເຊື່ອມຕໍ່ກັນກັບອະນາຄົດແຫ່ງການພັດທະນາໃນພາກພື້ນ, ເຮັດໃຫ້ປະເທດອ້ອມແອ້ມມີຈິດສຳນຶກໃນປະຊາຄົມທີ່ຮ່ວມຊະຕາກຳ. ດັ່ງນັ້ນຈຶ່ງວ່າການແປຄຳພີວັດທະນາທຳຈີນເປັນພາສາປະເທດອາຊຽນ ແລະ ແນະນຳວັດທະນາທຳຈີນຕໍ່ປະເທດອາຊຽນນັ້ນມັນບໍ່ພຽງແຕ່ມີຄວາມໝາຍທາງປະຫວັດສາດເທົ່ານັ້ນ ທາກຍັງມີກິ່ນອາຍເຂັ້ມຂຸ້ນຂອງຍຸກສະໄໝອີກດ້ວຍ.

ອັນທີ່ເອີ້ນວ່າ"ການແລກປ່ຽນ" ແນ່ນອນມີທັງ "ໄປມາຫາສູ່ກັນ", ໃນຄຳພີ《ຫຼີຈີ》ຂອງສຳນັກຂົງຈີມີຄຳໜຶ່ງວ່າ: "ມີແຕ່ເຮົາໄປຢາມເພິ່ນແຕ່ເພິ່ນບໍ່ມາຢາມເຮົາແມ່ນຜິດຕໍ່ພິທີລິຕອງ, ແລະ ມີແຕ່ເພິ່ນມາຢາມເຮົາແຕ່ເຮົາບໍ່ໄປຢາມເພິ່ນກໍແມ່ນຜິດຕໍ່ພິທີລິຕອງຄືກັນ." ຈີນ ແລະ ປະເທດອາຊຽນກໍຄືແນວນັ້ນ, ທັງແປ ແລະ ທັງນຳເອົາວັດທະນາທຳທີ່ດີເລີດຂອງຕ່າງປະເທດເຂົ້າ, ພ້ອມກັນນັ້ນກໍແນະນຳ ແລະ ສະເໜີວັດທະນາທຳອັນຍອດຍ້ຽມຂອງປະເທດຕົນໄປຕ່າງປະເທດ. ສຳນັກພິມຈຳໜ່າຍມະຫາວິທະຍາໄລສ້າງຄູກວາງຊີແມ່ນໜຶ່ງໃນຈຳນວນສຳນັກພິມຈຳໜ່າຍທີ່ມີແນວຄິດວັດທະນາທຳທາງສັງຄົມມະນຸດໃນປະເທດຈີນ, ໄດ້ວາງແຜນການພິມຈຳໜ່າຍ“ຊຸດໜັງສືແນະນຳວັດທະນາທຳຈີນທີ່ແປເປັນພາສາປະເທດອາຊຽນ” ແລະ ໄດ້ລົງມືປະຕິບັດ, ມັນບໍ່ພຽງແຕ່ແມ່ນເລື່ອງໃຫຍ່ຂອງວົງການແປພາສາ ແລະ ວົງການວັດທະນາທຳສັງຄົມມະນຸດປະເທດຈີນເທົ່ານັ້ນ, ກໍເປັນການຄັດເລືອກອັນຈຳເປັນໃນການສົມຄົບ ແລະ ເພີ່ມຄວາມເຂົ້າໃຈເຊິ່ງກັນ ແລະ ກັນລະຫວ່າງຈີນ ແລະ ປະເທດອາຊຽນ. ມະຫາວິທະຍາໄລຊິນເຜົ່າກວາງຊີທີ່ເປັນຝ່າຍຮັບຜິດຊອບວຽກງານການແປແມ່ນແຫຼ່ງບຳລຸງສ້າງຊັບພະຍາກອນມະນຸດລະດັບປະລິນຍາຕີວິຊາພາສາທີ່ບໍ່ໃຊ້ຫົວໄປໃນໂລກແຫ່ງຊາດຈີນ, ມີທ່າແຮງໃນການແປພາສາ ແລະ ໜັງສືປະເທດອາຊຽນ, ການຮ່ວມມືລະຫວ່າງມະຫາວິທະຍາໄລຊິນເຜົ່າກວາງຊີ ແລະ ສຳນັກພິມຈຳໜ່າຍມະຫາວິທະຍາໄລສ້າງຄູກວາງຊີ, ຍ່ອມຈະດຳເນີນໄປເປັນຢ່າງດີ, ຍ່ອມຈະສະເໜີ ແລະ

ແນະນຳວັດທະນາທຳຈົນຕໍ່ປະເທດອາຊຽນໄດ້ດີກວ່າເກົ່າ.

ເຈົ້າໜ້າທີ່ຂອງອົງການUNESCOສະຫະປະຊາຊາດເຫັນວ່າ, ການແລກປ່ຽນວັດທະນາທຳ ແມ່ນປາກົດການເປັນແບບທົ່ວໂລກອັນໃໝ່^[2] ພວກເຮົາຈຶ່ງໄປຕາມກະແສແຫ່ງປະຫວັດສາດ ແລະ ແນວໂນ້ມແຫ່ງຍຸກສະໄໝ ແລະ ພະຍາຍາມເຮັດວຽກເທົ່າທີ່ຈະເຮັດໄດ້.

ຂໍຖືເອົາບົດນີ້ເປັນອາລຳພະບົດ.

Prof. Dr. LIU zhiqiang

ວັນທີ 25 ເດືອນ 1 ປີ 2015

[2] ຄັດຈາກບົດ «ຄຳປຸງໂສຂອງKaterina Stenou ທົ່ວໜ້າກົມການສື່ສານລະຫວ່າງນະໂຍບາຍວັດທະນາທຳ ແລະ ວັດທະນາທຳຂາມຂອບເຂດອົງການUNESCOສະຫະປະຊາຊາດ» ທີ່ລົງພິມໃນວາລະສານ «ມຸມມອງອາຊີອາຄະເນແຫ່ງວັດທະນາທຳໂລກ» ສຳນັກພິມຈຳໜ່າຍມະຫາວິທະຍາໄລ ປັກກິ່ງ ປີ 2004 ໜ້າທີ 3

孔子（公元前 551 年—公元前 479 年）

ຂົງຈີ (ປີ551—ປີ479 ກ່ອນຄ.ສ)

前言

《论语》是记载中国古代著名思想家、教育家、儒家学派创始人孔子及其弟子言行的语录体著作，是儒家学派最重要的经典，集中体现了孔子及儒家学派的政治主张、伦理思想、道德观念及教育原则等内容，成书于战国（公元前 476 年—前 221 年）初期，由孔子的弟子及其再传弟子记录而成。

孔子是《论语》的中心。孔子名丘，字仲尼，春秋时期（公元前 770 年—前 476 年）鲁国陬邑（今山东曲阜市南辛镇）人，生于公元前 551 年 9 月 28 日（农历八月二十七），卒于公元前 479 年 4 月 11 日（农历二月十一）。孔子集华夏上古文化之大成，是当时社会上最博学者之一，后世尊为孔圣人、至圣先师、万世师表，被联合国教科文组织评选为“世界十大文化名人”之首。《论语》大量篇章是直接体现孔子思想观点的语录，也有对孔子仪态举止、个性气质的传神描述。并且，围绕孔子这一中心，《论语》还成功地展现了一些孔门弟子的形象。如子路的率直鲁莽，颜回的温良好学，子贡的聪颖善辩，曾皙的潇洒

脱俗等，都称得上个性鲜明，能给人留下深刻印象。

《论语》书名二字意为“言语汇编”，现通行本共二十篇，各篇皆以第一章正文（或语录）的前二三个字作为篇名。作为语录汇集，《论语》编纂有一定的随意性，但各篇有相对集中的主题，各篇之间也存在一定的逻辑性。

《论语》内容涉及政治、教育、哲学、文学等多方面，可简要概括为修身养德和治国安邦两大类。修身养德就是要做一个仁德、孝悌、恭谨、宽厚、信实、慈惠、勤敏、多才之人。《论语》许多篇幅谈及君子，君子是一个广义概念，重在强调一种人格追求，教人做一个不平凡的人。为实现这一目的，《论语》提出了君子的言行标准及道德修养要求。如：“君子喻于义，小人喻于利”（《里仁》），“君子欲讷于言而敏于行”（《里仁》），“君子和而不同，小人同而不和”（《子路》），等等。孔子重视教育，诲人不倦，主张因材施教、有教无类，打破了学在官府的传统，开创私人讲学之风。

《论语》治国安邦思想可概括为以下几点：认为治国的根本在于建立“君君，臣臣，父父，子子”（《颜渊》）的人伦纲常；强调君主要严于律己，讲究信用，为政以德，爱护人民，“苟正其身矣，于从政乎何有？不能正其身，如正人何？”（《子路》），“道千乘之国，敬事而信，节用而爱人，使民以时”（《学而》）；治国的基本方法则是“选才、富国、育人、立法”，“先有司，赦小过，举贤才”（《子路》），“冉有曰：‘既庶矣，又何加焉？’曰：‘富之。’曰：‘既富矣，又何加焉？’曰：‘教之。’”（《子路》）

《论语》是研究孔子及儒家思想最重要的第一手资料，其所确立的观念、范畴、原则和理论，对后世影响极大。北宋（公元960年—1127年）政治家赵普曾有“半部《论语》治天下”之说。南宋（公元1127年—1279年）大儒朱熹将《大学》《中庸》《论语》《孟子》合

为“四书”，使之在儒家经典中的地位日益提高。直至清（公元 1644 年—1911 年）末，《论语》一直被学子士人奉为经典。今天，《论语》依然是中华民族最可宝贵的历史文化典籍。

历史上，以《论语》为代表的孔子及儒家思想对朝鲜半岛、日本、东南亚等地区产生过深远影响，形成以中国为中心的儒家文化圈。当前，儒家思想对世界的和平与发展显现出越来越重要的意义，《论语》理应在更广的范围传播，奉献给世界人民。

本书精选《论语》最具代表性的 100 句（章），精确释析，精心翻译，并配绘精美插图，为了解中华儒家文化提供一个优质读本。

ຄຳ ນຳ

《ຫຼຸນຢູ》ແມ່ນບົດປະພັນແບບຄະຕິພົດ ທີ່ໄດ້ບັນທຶກການເວົ້າ ແລະ ການກະທຳຂອງຂົງຈີເຊິ່ງແມ່ນນັກຄົ້ນຄົດ, ນັກການສຶກສາ ຜູ້ລິເລີ່ມສ້າງສຳນັກຂົງຈີ ທີ່ມີຊື່ສຽງໃນສະໄໝບູຮານຈີນ ແລະ ລູກສິດຂອງເພິ່ນ.

《ຫຼຸນຢູ》ແມ່ນຄຳພີອັນສຳຄັນທີ່ສຸດຂອງສຳນັກຂົງຈີ ເຊິ່ງໄດ້ສະແດງໃຫ້ ເຫັນຄວາມຄິດຄວາມເຫັນທາງການເມືອງ, ແນວຄິດຈະລິຍະທຳ, ແນວຄິດ ທາງຄຸນະທຳ ແລະ ຫຼັກການການສຶກສາຂອງຂົງຈີ ແລະ ສຳນັກຂົງຈີ.

《ຫຼຸນຢູ》ແມ່ນແຕ່ງຂຶ້ນໃນຕົ້ນສະໄໝຈ້ານກົວ(ປີ476-ປີ221 ກ່ອນຄ.ສ) ໂດຍແມ່ນລູກສິດ ແລະ ຫຼານສິດຂອງຂົງຈີບັນທຶກໄວ້.

ເລື່ອງລາວຂົງຈີແມ່ນເນື້ອໃນໃຈກາງຂອງ《ຫຼຸນຢູ》. ຂົງຈີຊື່“ຊິວ”, ຍັງມີອີກຊື່ ໜຶ່ງເອີ້ນວ່າ: “ຈິ່ງນີ”, ແມ່ນຄົນໃນເມືອງໂຈ່ວຍີ້ ອານາຈັກຫຼູກົວ(ຕາແສງໜານຊິນເຈິນ ເມືອງສີຟູ ແຂວງຊານຕິ່ງປະເທດຈີນທຸກວັນນີ້) ໃນສະໄໝຊຸນຊິວປະຫວັດສາດຈີນ (ປີ770-ປີ476 ກ່ອນຄ.ສ), ເກີດໃນວັນທີ 28 ເດືອນ 9 ປີ 551 ກ່ອນຄ.ສ (ວັນທີ27 ເດືອນ8 ຈັນທະຄະຕິຈີນ), ເຖິງແກ່ກຳໃນວັນທີ11 ເດືອນ 4 ປີ479 ກ່ອນຄ.ສ(ວັນທີ 11 ເດືອນ ຍີ່ ຈັນທະຄະຕິຈີນ). ຂົງຈີໄດ້ລວບລວມຜົນງານອັນ ຍິ່ງໃຫຍ່ແຫ່ງວັດທະນາທຳໃນສະໄໝດຶກດຳບັນຂອງຊົນຊາດຈີນ, ເພິ່ນແມ່ນໜຶ່ງ

ໃນບັນດາບັນດິດທີ່ມີຄວາມຮູ້ອັນກວ້າງຂວາງທີ່ສຸດ ໃນສັງຄົມຈີນສະໄໝນັ້ນ ຄົນຮຸ່ນຍຸກຫຼັງນັບຖືເພິ່ນເປັນ “ ປັດຊະຍາເມທີຂົງ ” “ ອາຈານຜູ້ເປັນປັດຊະຍາເມທີສູງສຸດ ” “ ແບບຢ່າງຂອງຄູອາຈານຕະຫຼອດກາລະນານ”, ອົງການUNESCO ໄດ້ເລືອກເອົາຂົງຈີເປັນຜູ້ທີ່ໜຶ່ງໃນຈຳນວນ“ສິບບຸກຄົນທີ່ມີຊື່ສຽງໂດ່ງດັງທາງວັດທະນະທຳຂອງໂລກ ”. ໃນ《ຫຼຸນຢູ》ມີບົດຄວາມແບບຄະຕິພົດຈຳນວນຫຼວງຫຼາຍ ໄດ້ສະແດງໃຫ້ເຫັນທັດສະນະຄວາມຄິດຂອງຂົງຈີໂດຍກົງ ແລະ ກໍມີບາງບົດຄວາມແມ່ນ ພັນລະນາຮູບປະພັນ, ລັກສະນະທຳທາງ ແລະ ອຸປະນິດໄສປະຈຳຕົວຂອງຂົງຈີຢ່າງມີຊີວິດຊີວາ. ພ້ອມກັນນັ້ນ《ຫຼຸນຢູ》ຍັງໄດ້ສະແດງໃຫ້ເຫັນພາບລັກສະນະຂອງລູກສິດຂົງຈີຈຳນວນໜຶ່ງ ໂດຍຜ່ານການກ່າວເຖິງເລື່ອງຂົງຈີເຊັ່ນ: ຈີລູເປັນຄົນກົງໄປກົງມາ ແລະ ການເວົ້າການເຮັດບໍ່ສູ້ຮອບຄອບຢັ້ງນຸຍມີນິດໄສອ່ອນໂຍນ ແລະ ມັກຮຳຮຽນ, ຈີກົງເປັນຄົນສະຫຼາດ ແລະ ຊາງໂຕຕອບ, ເຈິ່ງຊີເປັນຄົນທີ່ມີກິລິຍາທຳທາງສະຫງ່າງາມ ເຊິ່ງໃຜກໍມີອຸປະນິດໄສສ່ວນຕົວອັນແຈ່ມຊັດອັນໄດ້ສ້າງພາບພົດອັນເລິກເຊິ່ງແກ່ຜູ້ອ່ານ.

ຊື່ປື້ມ《ຫຼຸນຢູ》ມີຄວາມໝາຍວ່າ “ຊຸມນຸມວາຈາ”, ເຫຼັ້ມທີ່ໃຊ້ທົ່ວໄປໃນປະຈຸບັນມີຈຳນວນຊາວພາກ, ແຕ່ລະພາກເອົາສອງຫຼືສາມໂຕໜັງສືໃນແຖວໜ້າບົດ (ຫຼືຄະຕິພົດ) ທີ່ໜຶ່ງເປັນຊື່ພາກ. ການຮຽບຮຽງ《ຫຼຸນຢູ》ເຊິ່ງເປັນປື້ມລວບລວມຄະຕິພົດ, ມີການເຮັດຕາມອາລົມອັນໃດອັນໜຶ່ງ, ແຕ່ທຸກພາກມີຂໍ້ປະເດັນທີ່ມີເນື້ອໃນອັນຄ່ອນຂ້າງປະເພດດຽວ ແລະ ລະຫວ່າງແຕ່ລະພາກກໍມີຕັກກະສາດອັນໃດອັນໜຶ່ງ.

ເນື້ອໃນ《ຫຼຸນຢູ》ໄດ້ກ່ຽວຂ້ອງເຖິງຫຼາຍດ້ານຄື: ການເມືອງ, ການສຶກສາປັດຊະຍາ ແລະ ວັນນະຄະດີເປັນຕົ້ນ. ສາມາດສະຫຼຸບເປັນສອງປະເພດເຊັ່ນ: ປະເພດຝຶກຝົນຕົນເອງໃຫ້ຍືດໝັ້ນໃນຄູນະທຳ, ອີກປະເພດໜຶ່ງແມ່ນປະເພດບໍລິຫານບ້ານເມືອງໃຫ້ມີຄວາມສະຫງົບ. ການຝຶກຝົນຕົນເອງໃຫ້ຍືດໝັ້ນໃນຄູນະທຳແມ່ນໃຫ້ຄົນເຮົາເປັນຄົນທີ່ມີເມດຕາ, ເຄົາລົບແລະລ້ຽງດູພໍ່ແມ່ນັບຖືແລະຮັກແພງຜູ້ເປັນອ້າຍ, ນິບນອບແລະລະມັດລະວັງ, ຈິດໃຈກວ້າງຂວາງຊື່ສັດ ແລະ ຮັກສາຄຳເວົ້າ, ສຸພາບອ່ອນໂຍນ, ຂະຫຍັນໝັ້ນພຽນແລະມີວິຊາຄວາມຮູ້ຮອບດ້ານ. ໃນ《ຫຼຸນຢູ》ມີຫຼາຍບົດແມ່ນເວົ້າເຖິງບັນດິດ. ມະໂນພາບຂອງບັນດິດມີຄວາມໝາຍອັນກວ້າງ ເຊິ່ງເນັ້ນໜັກໃນການສ້າງບຸກຄະລິກະພາບທີ່ສົມບູນ, ອົບຮົມສັງສອນຄົນໃຫ້ເປັນຄົນທີ່ບໍ່ທຳມະດາ. ເພື່ອບັນລຸເປົ້າໝາຍດັ່ງກ່າວ

《ຫຼຸນຢູ》ໄດ້ສະເໜີມາດຕະຖານທາງກິລິຍາວາຈາ ແລະ ຄວາມຮຽກຮ້ອງຕ້ອງການໃນການຝຶກຝົນຕົນໃຫ້ຍຶດໝັ້ນໃນຄູນະທຳສຳລັບຜູ້ເປັນບັນດິດ. ຕົວຢ່າງ: “ບັນດິດຊາບຊຶ້ງສັດຈະ ຄົນຕຳຕອຍຮູ້ແຕ່ຜົນກຳໄລນ້ອຍໆສ່ວນຕົວ” (ຄັດຈາກ《ຫຼີເຫຼີນ》) “ບັນດິດເວົ້າຈາຕ້ອງລະມັດລະວັງ ແລະ ຮອບຄອບ, ການກະທຳກໍຕ້ອງພັກໄຫວ”. (ຄັດຈາກ《ຫຼີເຫຼີນ》), “ ບັນດິດເນັ້ນໜັກໃນດ້ານປະສານກັນໃຫ້ກົມກືນ ແຕ່ບໍ່ບົບບັງຄັບໃຫ້ເປັນອັນໜຶ່ງອັນດຽວກັນ, ຄົນຕຳຕ້ອຍມີແຕ່ບົບບັງຄັບໃຫ້ເປັນອັນໜຶ່ງອັນດຽວກັນ ແຕ່ບໍ່ເນັ້ນໜັກໃນດ້ານປະສານກັນໃຫ້ກົມກືນ” (ຄັດຈາກ《ຈິລູ້》) ເປັນຕົ້ນ. ຂົງຈີເບິ່ງໜັກການສຶກສາ ແລະ ສອນຄົນຢ່າງບໍ່ຮູ້ຈັກເບື້ອໜ້າຍ. ເພິ່ນມີຄວາມເຫັນໃຫ້ສອນນັກຮຽນຕາມສະພາບຄວາມສາມາດຕົວຈິງຂອງເຂົາ ແລະ ໃຫ້ການສຶກສາແກ່ທຸກຄົນໂດຍບໍ່ແບ່ງຜູ້ຮຸ້ງມີຜູ້ທຸກຈົນ, ໄດ້ລິເລີ່ມສ້າງການບັນລະຍາຍເຜີຍແຜ່ວິຊາຄວາມຮູ້ໂດຍສ່ວນຕົວ, ອັນເປັນການທຳລາຍປະເພນີທີ່ຕົກທອດມາແຕ່ສະໄໝກ່ອນເຊິ່ງຕ້ອງໄປຮຽນຢູ່ໂຮງຮຽນລາຊະການ.

ສາມາດສະຫຼຸບແນວຄິດທີ່ປົກຄອງປະເທດ ໃຫ້ມີຄວາມສະຫງົບໃນ《ຫຼຸນຢູ》 ໄດ້ດັ່ງລຸ່ມນີ້: ອັນຕົ້ນຕໍໃນການປົກຄອງປະເທດແມ່ນສ້າງຫຼັກຄູນະທຳແຫ່ງຄວາມສຳພັນລະຫວ່າງມະນຸດຄື: “ເປັນກະສັດຄືກະສັດເປັນເສນາອາມາດຄືເສນາອາມາດ, ເປັນພໍ່ຄືພໍ່, ເປັນລູກຄືລູກ”(ຄັດຈາກ《ຢຸນຢຸນ》); ເນັ້ນໜັກໃຫ້ກະສັດຕ້ອງເຄັ່ງຄັດຕໍ່ຕົນເອງ, ຍຶດໝັ້ນໃນຄຳໝັ້ນສັນຍາບໍລິຫານກົດຈະການລາຊະການດ້ວຍສິນທຳ ແລະ ຮັກແພງປະຊາຊົນເຊັ່ນ: “ ຖ້າຕົນເອງທ່ຽງທຳ, ປົກຄອງປະເທດຊິຍັງມີບັນຫາອີ່ຫຍັງ ? ຖ້າຕົນເອງບໍ່ທ່ຽງທຳ, ເຮັດແນວໃດຊິໃຫ້ປະຊາຊົນທ່ຽງທຳໄດ້ ?” (ຄັດຈາກ《ຈິລູ້》) “ປົກຄອງປະເທດທີ່ມີກວນສູ້ລົບເປັນຈຳນວນພັນຄັນນັ້ນ, ເຮັດຫຍັງຕ້ອງລະມັດລະວັງແລະຮອບຄອບ, ເວົ້າຈາກໍລະມັດລະວັງ, ປະຢັດມັດທະຢັດຮັກແພງປະຊາຊົນ, ໃຊ້ປະຊາຊົນຕາມລະດູການ” (ຄັດຈາກ《ເສເອີ》); ອີກອັນໜຶ່ງແມ່ນວິທີການອັນພື້ນຖານ ໃນການປົກຄອງປະເທດຄື: “ເລືອກເອົາບຸກຄົນທີ່ມີຄູນະທຳ ແລະ ຄວາມສາມາດມາດຳລົງຕຳແໜ່ງລາຊະການ-ເຮັດໃຫ້ປະເທດຊາດຮັ່ງມີຂຶ້ນ, ສຶກສາອົບຮົມຄົນແລະບັນຍັດກົດໝາຍ” “ໃຫ້ລູກນ້ອງຕ່າງຄົນຕ່າງປະຕິບັດໜ້າທີ່ຂອງໃຜລາວ, ໃຫ້ອະໄພແກ່ຜູ້ມີຄວາມຜິດພາດນ້ອຍ, ຄັດເລືອກເອົາຜູ້ທີ່ຄູນະທຳແລະມີຄວາມສາມາດມາດຳລົງຕຳແໜ່ງທີ່ສູງ.”